

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 260/2015 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen alaikäisten turvapaikanhakijoiden asemasta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Emma Karin /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 260/2015 vp:

Miten turvataan, että kansainvälistä suojelua hakevat yksin saapuneet lapset saavat Suomessa lastensuojelulain takaaman suojan ja palvelut,

millä tavalla lasten edun ja lasten oikeuksien sopimuksen velvoitteiden toteutumista valvotaan alaikäisten turvapaikanhakijoiden kohdalla ja

mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä varmistaakseen, että perheenyhdistämishakemukset käsitellään myönteisesti, humanisti ja kiireellisesti, sekä nopeuttaakseen yksin saapuvien lasten perheiden saamista Suomeen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Lastensuojelulain (417/2007) tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Suomeen yksin tulleisiin turvapaikanhakijalapsiin sovelletaan lakia kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin auttamisesta ja tunnistamisesta (746/2011, jäljempänä vastaanottolaki). Näiden lasten suoja ja palvelut turvataan ensisijaisesti vastaanottojärjestelmän puitteissa. Sovellettaessa vastaanottolakia lapseen on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen etuun sekä hänen kehitykseensä ja terveyteensä liittyviin seikkoihin. Lapsen etua arvioitaessa on otettava huomioon, mitä lastensuojelulaissa säädetään sen arvioimisesta. Vastaanottolain mukaisia toimenpiteitä toteutettaessa on selvitettävä lapsen toivomukset ja mielipide sekä otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla. Lapsen mielipide voidaan jättää selvittämättä vain, jos selvittäminen vaarantaisi lapsen terveyttä tai kehitystä tai jos se on muutoin ilmeisen tarpeetonta. Kaksitoista vuotta täyttäneelle lapselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi hallintolain 34 §:n mukaisesti häntä itseään koskevassa asiassa. Edelleen lasta koskevat asiat on käsiteltävä kiireellisesti.

Vastaanotto- ja järjestelykeskusten tehtävissä toimivat henkilöt kuuluvat lastensuojelulain 25 §:ssä mainittuihin tahoihin, jotka ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, mikäli he ovat tehtävässään

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 260/2015 vp

saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttävät mahdollista lastensuojelutarpeen selvittämistä.

Yksintulleet turvapaikanhakijalapsen majoitetaan ryhmäkoteihin, tukiasuntoloihin tai muuhun lapselle tarkoitettuun majoitukseen eli heitä ei majoiteta samoihin keskuksiin täysi-ikäisten kanssa. Näihin yksiköihin sovelletaan eräitä lastensuojelulain tai vastaanottolain säännöksiä mm. rakennukseen sijoitettavien lasten enimmäismäärästä sekä hoito- ja kasvatushenkilöstön vähimmäismäärästä ja pätevyydestä. Maahanmuuttovirasto on lisäksi edellyttänyt, että ryhmäkodin ja tukiasuntolan henkilöstöön kuuluu sosiaalityöntekijä ja terveydenhoitaja, mikä edistää lapsen edun toteutumista arjessa. Syksyn 2015 aikana 16 vuotta täyttäneitä yksintulleita lapsia on majoitettu myös kansanopistoihin, joissa he saavat tuetun asumisen ja opetusta, mutta säilyvät alaikäisyksiköiden asiakkaina, joista heille järjestetään tarvittavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita ja joissa työskentelee heidän asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä. Ryhmäkodit ja tukiasuntolat järjestävät lapsen päivittäisen hoidon, kasvatuksen tai muun huolenpidon. Ryhmäkodit huolehtivat lasten täydestä ylläpidosta. Lapsille järjestetään aktiivisesti tekemistä sekä mahdollisuuksia harrastaa ja pitää yhteyttä kotimaahan. Yksiköissä on jo pitkään sovellettu lastensuojelulain 4 §:n mukaisia periaatteita sekä vastaanottolain velvoitteita haavoittuvassa asemassa olevaan ja lapseen liittyen.

Alaikäisyksiköille on järjestetty kattavaa koulutusta mielenterveyteen sekä ihmiskaupan uhriin liittyvissä kysymyksissä, sekä erityistä koulutusta näiden lasten ongelmien havaitsemiseen, traumaan, terapiataitoihin jne. Uusille edustajille järjestetään vapaaehtoista koulutusta.

Yksintulleiden lasten majoitusyksiköitä ovat pitkään ylläpitäneet kunnat ja SPR. Syksyn aikana ylläpitäjiksi on tullut muitakin järjestöjä, kuten Pelastakaa Lapset, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, SOS- Lapsikylä sekä Ensi- ja turvakotien liitto, sekä pitkään lastensuojelussa toimineita yksityisiä toimijoita. Uusien toimijoiden perehdytykseen, toiminnan käynnistämiseen ja vakiointiin on pyritty kiinnittämään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että toiminta pohjaa valvonnan lisäksi yhtä lailla myös kumppanuuteen, oikeaan sisällönohjaukseen ja kehittämiseen ohjaavan ja valvovan viranomaisen kanssa.

Yksintulleista turvapaikanhakijalapsista on ollut yleisesti vähän tarvetta tehdä lastensuojelutoimia, eikä lastensuojelutarvetta ole paljonkaan ollut. Lastensuojelutarpeet ovat lähes poikkeuksetta johtuneet nuoren väkivaltaisesta käytöksestä, jolla hän on aiheuttanut vaaraa itselleen tai muille. Lastensuojelun sijaishuollon yksiköiden näissä tilanteissa tarjoama lisäarvo liittyy keskeisesti lastensuojelulain 11 luvun mukaisiin rajoitustoimenpiteisiin. Muilta osin vastaanottojärjestelmä vastaa tarpeisiin yhtä hyvin tai jopa paremmin muun muassa siksi, että järjestelmässä on vuosien kokemus yksin tulleista lapsista. Näin ei aina ole kunnallisella puolella. Kunnallisen sosiaalipuolen toimijoiden tietojen lisäämiseksi Maahanmuuttovirasto ja sosiaali- ja

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 260/2015 vp

terveysministeriö ovat tehneet vuonna 2012 lastensuojelun sähköiseen käsikirjaan ohjeen lastensuojelun työntekijöille, jotka saattavat työssään kohdata turvapaikanhakijan.

Vastaanoton käytännön toiminnan ohjauksesta, suunnittelusta ja valvonnasta vastaa Maahanmuuttovirasto. Alaikäisyksiköissä on vuosien ajan kerätty lapsilta systemaattisesti palautetta, jota käytetään toiminnan kehittämiseksi ja suuntaamisessa. Yksiköt myös tuottavat toiminnastaan erilaisia suunnitelmia, kuten omavalvontasuunnitelmia.

Tärkeä rooli lapsen oikeuksien valvonnassa on lapsiasiavaltuutetulla, joka edistää lapsen edun ja oikeuksien toteutumista yleisellä yhteiskunnallisella tasolla yhdessä muiden alan toimijoiden kanssa. Maahanmuuttovirasto informoi valtuutettua vastaanoton majoitustoiminnasta ja huomioi tämän toimenpide-ehdotukset toimissaan. Tämän lisäksi roolinsa on myös yleisillä oikeusvalvojilla sekä yksittäisten hallintopäätösten osalta hallintotuomioistuimilla.

Ulkomaalaislain mukaan alaikäistä koskevat asiat on käsiteltävä kiireellisesti. Vallitsevassa tilanteessa, jossa turvapaikkahakemusten määrä on noussut nopeasti, resurssien lisäykset on kohdennettu turvapaikkatutkintaan ja -päätöksentekoon. Turvapaikkahakemusten määrän kasvu heijastuu viiveellä myös perheenyhdistämisiin, jolloin myös niitä koskevien hakemusten käsittelyyn ja päätöksentekoon tarvitaan myöhemmin enemmän resursseja. Maahanmuuttovirasto osallistaa varmistaa perheenyhdistämishakemusten käsittelyn kiireellisesti, humanisti ja myönteisesti huolehtimalla käytettävissä olevien resurssien kohdentamisen tarkoituksenmukaisesti siten, että mainitut tavoitteet toteutuvat. Hallitus on lisäksi syyskuussa 2015 asettanut perheenyhdistämisen edellytyksiä tarkastelevan lainsäädäntöhankkeen. Hallituksen esitys asiassa annetaan kevätistuntokaudella 2016.

Helsingissä 12.11.2015

Sisäministeri Petteri Orpo